

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/37/2003

POLACY O KORUPCJI, LOBBINGU I „KUPOWANIU” USTAW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Przekonanie, że korupcja w Polsce stanowi duży problem, jest w naszym społeczeństwie niemal powszechne (91%).
- Od poprzedniego pomiaru, realizowanego w roku 2000, wyraźnie wzrosła (z 59% do 71%) liczba badanych mających poczucie, że wielu wysokich urzędników państwowych czerpie nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych. Co piąty respondent (spadek z 30% do 21%) uważa, że wprawdzie są tacy urzędnicy, ale jest ich niewielu. Nadal zdecydowanie przeważa pogląd (61% wskazań), że przypadki korupcji zdarzają się równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym.
- Rośnie liczba osób przekonanych o występowaniu w Polsce nepotyzmu, kumoterstwa i łapownictwa. Obecnie 91% ankietowanych (wzrost o 4 punkty) uważa, że wśród wysokich urzędników i polityków częste są przypadki obsadzania stanowisk w spółkach, bankach, urzędach itp. krewnymi, kolegami, znajomymi. Ponad cztery piąte badanych (85%, wzrost o 6 punktów) sądzi, że często ma miejsce branie łapówek za załatwienie sprawy oraz załatwianie kontraktów i zamówień rządowych dla rodziny, przyjaciół i znajomych (81%, wzrost o 3 punkty). Nie zmieniła się liczba respondentów przekonanych o częstym przekazywaniu przez urzędników państwowych i polityków pieniędzy publicznych na rzecz swojej partii (67%).
- Większość ankietowanych (73%) jest zdania, że w Polsce często dochodzi do załatwiania kontraktów i zamówień rządowych pod naciskiem konkretnego lobby (np. kół biznesu, producentów, firm itp.), w tym co trzeci (34%) ocenia, że takie przypadki są bardzo częste.
- Niemal trzy piąte respondentów (59%) uważa, że w naszym kraju przekupując parlamentarzystów lub innych polityków można wpłynąć na uchwalenie ustawy lub zmianę prawa, w tym 22% wyraża swoją opinię w sposób zdecydowany.

Publiczne dyskusje o korupcji od pewnego czasu znajdują się na pierwszych stronach gazet. Są to zapewne konsekwencje ostatnich wydarzeń w kraju, a także raportów Transparency International oraz Banku Światowego - międzynarodowych instytucji zajmujących się tym problemem.

Zeszłoroczne badania TI sytuują Polskę wśród państw o wysokim stopniu ryzyka inwestycyjnego związanego z korupcją i wyraźnie mówią o nasilaniu się zjawiska. Według raportu Banku Światowego, cechą polskiej korupcji są silne powiązania elit politycznych i gospodarczych. Z dokumentu tego wynika, że politycy w Polsce mogą blokować lub promować ustawy w zamian za pieniądze lub inne korzyści. Problemem jest też obecność w polskim parlamencie lobbystów, którzy wykraczają poza uznane metody lobbowania „kupując” konkretne, korzystne dla siebie zapisy w ustawach. Raport Banku Światowego zarzuca także polskiej klasie politycznej nepotyzm w obsadzaniu stanowisk w sektorze publicznym. Wydarzenia, które znane są opinii publicznej jako skandal korupcyjny z udziałem Lwa Rywina, nieoczekiwanie szybko zweryfikowały wyniki tego raportu i wywołały dyskusję o kondycji polskiej klasy politycznej, mechanizmach korupcyjnych oraz sposobach walki z tym zjawiskiem.

W lutowym sondażu¹ respondenci oceniali wagę problemu korupcji i skalę tego zjawiska na różnych szczeblach władzy. Wypowiadali się również na temat występowania różnych sposobów nadużywania stanowisk publicznych dla celów prywatnych bądź korupcyjnego działania w interesie konkretnych grup.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (153) przeprowadzono w dniach 1 - 4 lutego 2003 roku na liczącej 1006 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

KORUPCJA - POSTRZEGANIE SKALI ZJAWISKA

Korupcja jest poważnym zagrożeniem dla funkcjonowania państwa. Eksperti podkreślają, że niszczy ona nie tylko praworządność i zdrową konkurencję, ale gospodarkę w ogóle, zamieniając wolny rynek w „rynek układów”.

Společne przekonanie o wadze tego problemu towarzyszy Polakom od początku transformacji ustrojowej. W roku 1991 niemal trzy czwarte respondentów (71%) twierdziło, że korupcja w Polsce jest dużym problemem - jednak tylko co trzeci był przekonany o tym, że jest to bardzo duży problem. Pierwszy wzrost liczby osób doceniających wagę tego zagadnienia odnotowaliśmy już w 1992 roku - przybyło wówczas badanych (z 71% do 86%) mających przekonanie, że korupcja w naszym kraju jest dużym problemem, w tym także i tych (z 33% do 49%), którzy uznali to za bardzo duży problem. Zbliżoną ocenę zjawiska odnotowaliśmy osiem lat później, w lipcu 2000 roku. Ponowny wzrost liczby badanych (z 86% do 93%) uznających korupcję za ważny problem przyniósł sondaż realizowany w sierpniu 2001 roku.

Obecnie - podobnie jak w roku 2001 - w społeczeństwie panuje powszechne przekonanie, że korupcja w naszym kraju stanowi duży problem (91% wskazań, w tym 68% - oceniających, że jest to bardzo duży problem).

Negatywne opinie o korupcji jako ważnym problemie ogólnospolečnym są więc ugruntowane już od dłuższego czasu i na ich występowanie nie wpłynęły w istotnym stopniu ostatnie wydarzenia.

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, czy korupcja w Polsce jest problemem dużym czy małym?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	VII 1991	II 1992	VII 2000	VIII 2001	II 2003
	w procentach				
Bardzo dużym	33	49	46	68	68
Raczej dużym	38	37	40	25	23
Raczej małym	15	8	6	2	2
Bardzo małym	2	1	0	1	0
Trudno powiedzieć	12	5	8	5	6

W potocznym rozumieniu korupcja (przekupstwo, łapownictwo) oznacza wykorzystywanie przez urzędników stanowisk publicznych do prywatnych celów, wymuszanie korzyści majątkowych lub osobistych w zamian za załatwienie sprawy lub za naruszenie prawa.

Opinie na temat skali przekupstwa wśród wysokich urzędników państwowych badamy od połowy lat dziewięćdziesiątych. Z porównania danych wynika, że od początku pomiaru zdecydowana większość badanych jest przekonana o tym, że takie praktyki mają miejsce. Zwiększa się natomiast poczucie dotyczące powszechności występowania przekupstwa i łapownictwa wśród urzędników.

Od roku 1995 do chwili obecnej utrzymuje się - w zasadzie na zbliżonym poziomie - odsetek respondentów przekonanych, że są urzędnicy, którzy czerpią nieuprawnione korzyści z pełnienia swoich funkcji. Natomiast, co ważne, w tym czasie wyraźnie wzrosła (o 20 punktów) liczba osób mających poczucie, że skorumpowanych jest wielu wysokich urzędników państwowych. Od ostatniego pomiaru, realizowanego w roku 2000, odsetek ankietowanych mających takie przekonanie wzrósł o 12 punktów.

Obecnie już 71% respondentów uważa, że wielu wysokich urzędników czerpie nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji. Co piąty badany (21%) marginalizuje problem - sądzi, że wprawdzie są tacy urzędnicy, ale jest ich niewielu. Tylko co setny respondent (1%) wyraża przekonanie, że w naszym kraju w ogóle nie ma urzędników zajmujących wysokie stanowiska państwowe, którzy dopuszczają się wykorzystywania stanowisk dla osobistych korzyści.

Tabela 2

Od czasu do czasu słyszy się o wysokich urzędnikach państwowych, którzy czerpią nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych. Czy uważa Pan(i), że obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	II 1995	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003
	w procentach				
- wielu wysokich urzędników dopuszcza się takich czynów	51	55	61	59	71
- są tacy, choć jest ich niewielu	36	32	24	30	21
- w ogóle nie ma wysokich urzędników państwowych, którzy czerpaliby korzyści z pełnionych funkcji publicznych	2	1	1	1	1
Trudno powiedzieć	11	12	14	10	8

Jednocześnie silne jest przekonanie, że korupcją skażone są w jednakowym stopniu różne szczeble władzy: obecnie trzy piąte ankietowanych (61%) jest zdania, że przypadki wykorzystywania wysokich funkcji publicznych dla czerpania nieuzasadnionych korzyści zdarzają się równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym. Liczba osób podzielających ten pogląd w zasadzie utrzymuje się na stałym poziomie. Stabilne pozostają też opinie dotyczące skorumpowania władz terenowych oraz centralnych.

Tabela 3

Gdzie, Pana(i) zdaniem, częściej zdarzają się przypadki wykorzystywania wysokich funkcji publicznych dla czerpania nieuzasadnionych korzyści - na szczeblu lokalnym (gminnym, powiatowym) czy też na szczeblu centralnym (Sejmu, rządu)?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IX 1995	VII 1999	VII 2000	II 2003
	w procentach			
Częściej na szczeblu centralnym	24	15	17	18
Równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym	56	57	58	61
Częściej na szczeblu lokalnym	10	14	13	12
Trudno powiedzieć	10	15	12	9

Krytycyzm wobec funkcjonariuszy państwowych jest jeszcze bardziej widoczny w postrzeganiu przykładów nieprawidłowości najczęściej występujących w praktyce. Według respondentów najpowszechniejszym grzechem wysokich urzędników państwowych i polityków jest nepotyzm i kumoterstwo. W opinii 91% badanych (wzrost o 4 punkty) częste są przypadki tworzenia sieci wzajemnych powiązań poprzez obsadzanie krewnymi, kolegami, znajomymi stanowisk w urzędach, spółkach, bankach itp. (w tym 59% sądzi, że dzieje się to bardzo często).

Cztery piąte ankietowanych (81%) jest zdania, że często ma miejsce załatwianie kontraktów, zamówień rządowych dla rodziny, kolegów, znajomych prowadzących firmy prywatne, a jeszcze więcej osób (85%, wzrost o 6 punktów) twierdzi, że urzędnicy często dopuszczają się brania łapówek za załatwienie sprawy, czyli za wykonywanie czynności służbowych bądź odstępnie od nich.

Stabilne pozostały opinie o finansowaniu partii politycznych z publicznych pieniędzy. Nadal dwie trzecie respondentów (67%) wyraża przekonanie, że częste są przypadki

przekazywania w sposób nieuprawniony pieniędzy publicznych na działalność partii, chociaż niemal co czwarta osoba (23%) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Tabela 4

Mówiąc o wykorzystywaniu funkcji publicznych można mieć na myśli różne działania. Jak Pan(i) sądzi, czy obecnie wśród wysokich urzędników państwowych i polityków następujące działania*:												
	są częste** (łącznie bardzo częste i raczej częste)				są rzadkie (łącznie raczej rzadkie i bardzo rzadkie)				Trudno powiedzieć			
	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003	IV 1997	VII 1999	VII 2000	II 2003
	w procentach											
- załatwianie kontraktów, zamówień rządowych dla rodziny, kolegów, znajomych prowadzących firmy prywatne	78	73	78	81 (39)	9	10	10	6	13	17	12	13
- branie łapówek za załatwienie sprawy	72	74	79	85 (41)	13	8	9	5	15	19	12	10
- obsadzanie krewnych, kolegów, znajomych na stanowiskach w urzędach, spółkach, bankach itp.	69	84	87	91 (59)	13	4	5	2	18	11	7	7
- wykorzystywanie pieniędzy publicznych na rzecz swojej partii	56	58	65	67 (33)	15	11	12	10	29	31	23	23
* Do roku 2000 pytano tylko o wysokich urzędników państwowych ** W nawiasach podano odsetki wskazań „bardzo częste”												

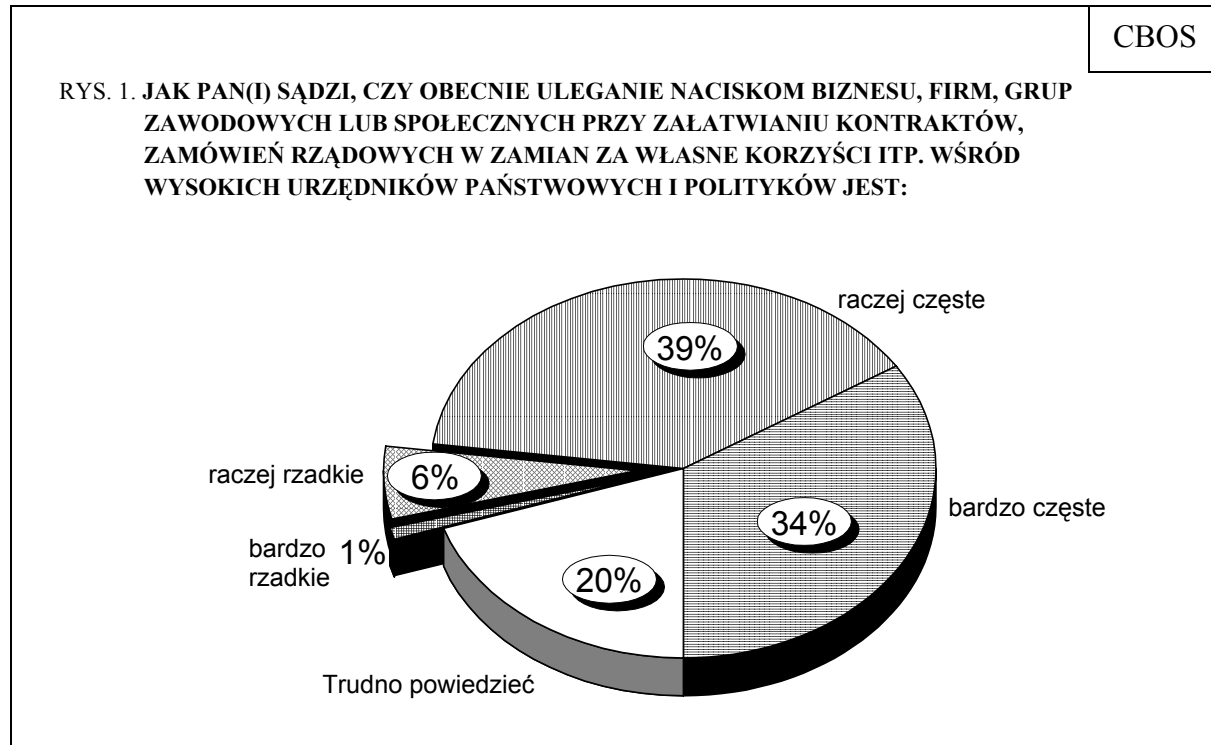
Należy podkreślić, że liczba Polaków przekonanych o praktykowaniu wymienionych nieprawidłowości stale rośnie.

PAŃSTWO PRAWA CZY PRAWO „UKŁADÓW”?

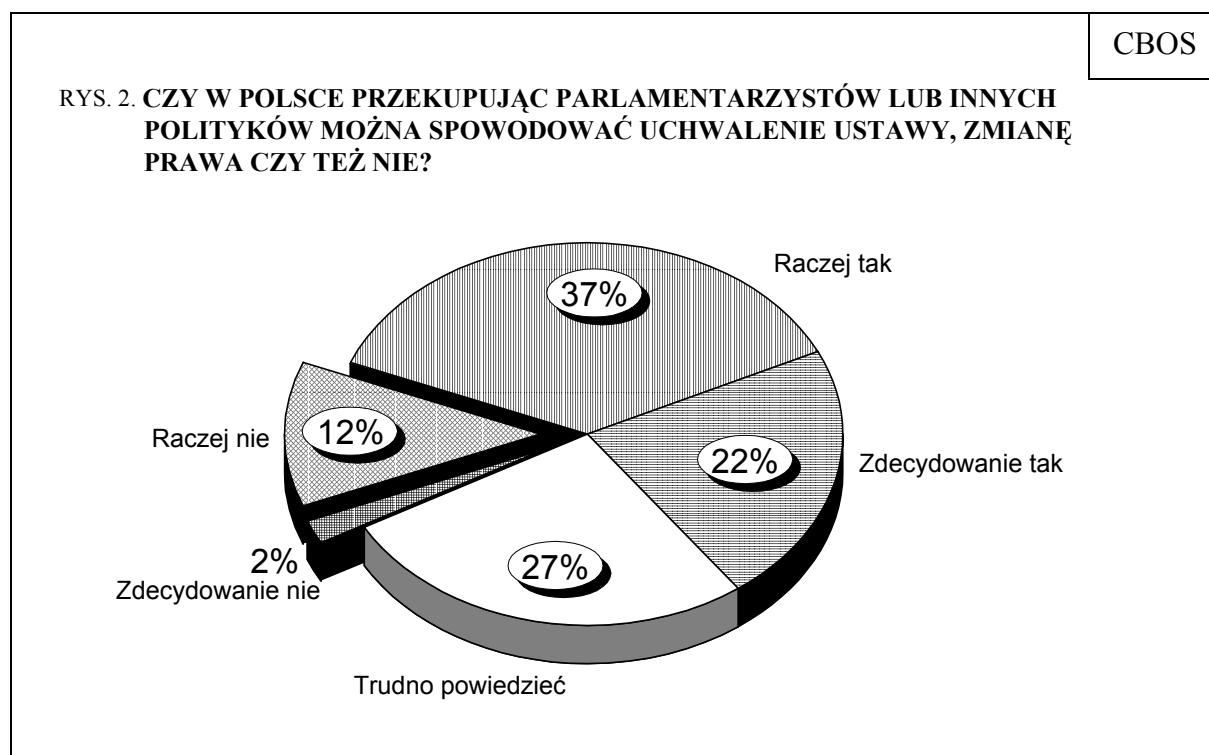
Nie ulega wątpliwości, że korupcji sprzyja brak jasnych przepisów i praw regulujących działania na styku gospodarki i polityki (zwłaszcza dotyczących udzielania kredytów, zwolnień podatkowych, celnych, przetargów, prywatyzacji itp.). Nie jest też tajemnicą, że w celu zapewnienia sobie w ustawach korzystnych konkretnych zapisów powstają grupy nacisku, które wszelkimi sposobami starają się zmienić prawo, blokować lub promować

ustawy uchwalane przez Sejm. Lobbying - niezależnie od tego, czy jest prowadzony metodami akceptowanymi przez prawo czy też nie - nie jest specyfiką polską, ale ostatnie wydarzenia (biopaliwa, ustawa o mediach) sprawiły, że o działalności lobbystów mówi się obecnie częściej niż w przeszłości. Nie zaskakuje zatem fakt, że większość respondentów jest zdania, iż wśród wysokich urzędników państwowych i polityków często występuje uleganie naciskom różnych grup interesu, a ponad połowa sądzi, że w Polsce można „kupić” każdą ustawę.

O ile większość ankietowanych (73%) zgodnie twierdzi, że w Polsce istnieją przypadki korupcyjnego ulegania lobbystom przy załatwianiu kontraktów, zamówień rządowych itp. spraw pozostających w rękach wysokich urzędników lub polityków, o tyle opinie o powszechności tego rodzaju praktyk są podzielone: 34% respondentów jest zdania, iż są to bardzo częste przypadki, a 39% ocenia, że raczej częste. Jednak bardzo niewiele osób (łącznie 7%) wierzy w uczciwość wysokich rangą urzędników i polityków przy załatwianiu tego rodzaju spraw, a co piąty badany (20%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Ponad połowa badanych (59%) uważa, że w Polsce można „kupić” ustawę. Trzeba jednak dodać, że w tym względzie umiarkowane przekonanie (37%) przeważa nad pewnością sądów (22%). Dość liczna grupa respondentów (27%) nie potrafi wypowiedzieć się w tej sprawie.

O możliwości „kupowania” ustaw nieco częściej przekonani są respondenci deklarujący prawicowe (68%) niż lewicowe (58%) poglądy polityczne, częściej deklarujący duże (67%) niż niewielkie (51%) zainteresowanie polityką, częściej potencjalni wyborcy partii opozycyjnych niż sympatycy partii tworzących koalicję rządową. Warto jednak zauważyć, że bez względu na położenie społeczne i ekonomiczne, opcję polityczną czy sympatie partyjne osoby przekonane o uczciwości polskich parlamentarzystów i innych polityków pozostają w zdecydowanej mniejszości.

Tabela 5

Elektoraty partii i ugrupowań partyjnych*	Czy w Polsce przekupując parlamentarzystów lub innych polityków można spowodować uchwalenie ustawy, zmianę prawa?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
LPR	63	15	21
PO**	57	29	13
PSL**	49	16	35
PiS	59	15	26
Samoobrona	66	17	17
SLD	46	26	29
Niezdecydowani	55	3	42
Niezamierzający głosować	62	11	27
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			
** Ze względu na zbyt małą liczebność elektoratów PSL (35 osób) oraz PO (44 osoby) w badanej próbie - wyniki dotyczące tych partii należy traktować z dużą ostrożnością			

★

★

★

Wyniki sondażu jednoznacznie wykazują, że Polacy uznają korupcję za ważny problem naszej demokracji. Większość badanych ocenia, że różne formy i odmiany korupcji występują w Polsce często lub bardzo często, a dotknięte nią są wszystkie szczeble władzy, nie wyłączając polskiego parlamentu. W opinii respondentów, wysocy urzędnicy państwowi i politycy są skażeni nepotyzmem, kumoterstwem i łapownictwem, a za pieniądze nie tylko można załatwić każdą sprawę w terenowych organach administracji państwowej, ale „kupić” ustawę lub zmianę prawa nawet w instytucji powołanej do strzeżenia praworządności. Opinie na ten temat są słabo zróżnicowane społecznie, co oznacza dużą jednomysłność w ocenie skali zjawiska i wagi problemu w naszym życiu publicznym.

Interpretując wyniki badań należy pamiętać, że na postrzeganie skali korupcji oraz rozpowszechnienia różnych jej przejawów wpływają aktualne wydarzenia. Termin realizacji naszego sondażu zbiegł się w czasie z początkiem wyjaśniania tzw. afery Rywina, jednego z najgłośniejszych skandali korupcyjnych III Rzeczypospolitej. Rozgłos nadany tej sprawie z pewnością nie pozostaje bez związku z wynikami sondażu. Dotyczy to zwłaszcza odnotowanego wzrostu przekonania o szerzeniu się wszystkich przejawów korupcji w naszym życiu publicznym. Jednocześnie stabilność oceny wagi problemu oraz stabilność opinii o występowaniu korupcji na różnych szczeblach władzy skłania do przypuszczeń, że w opinii społecznej - bez względu na bieżące wydarzenia - nasila się przekonanie o skorumpowaniu funkcjonariuszy organów administracji państwowej.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy korupcja w Polsce jest problemem dużym czy małym?

(%)

	Bardzo dużym	Raczej dużym	Raczej małym	Bardzo małym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	23	2	0	6	1004
Płeć						
Mężczyźni	73	21	3	0	3	479
Kobiety	64	25	1	0	9	526
Wiek						
18-24 lat	67	28	2	0	3	154
25-34	68	24	4	1	3	182
35-44	70	25	1	0	3	162
45-54	72	22	2	0	4	216
55-64	70	19	1	1	9	129
65 lat i więcej	63	20	1	0	17	162
Miejsce zamieszkania						
Wies	66	24	2	0	8	369
Miasto do 20 tys.	76	13	4	0	7	96
20-100 tys.	65	29	2	0	3	224
101-500 tys.	70	22	0	0	8	180
501 tys. i więcej mieszk.	73	19	3	1	4	135
Wykształcenie						
Podstawowe	59	25	3	0	13	284
Zasadnicze zawodowe	71	23	2	0	3	232
Średnie	71	23	2	1	4	367
Wyższe	78	19	1	0	3	121
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	82	16	1	0	0	72
Prac.umysł.niż.szczebla	64	27	1	2	6	98
Pracownicy fiz.- umysł.	83	10	3	0	4	65
Robotnicy wykwalifikowani	68	29	0	0	2	82
Robotnicy niewykwalifik.	76	21	3	0	0	42
Rolnicy	55	37	0	0	8	33
Pracujący na własny rach.	75	16	5	0	4	55
Bierni zawodowo						
Rencisci	67	18	4	0	12	101
Emeryci	67	17	0	0	15	179
Uczniowie i studenci	64	29	2	0	4	89
Bezrobotni	64	29	5	1	2	141
Gospodynie domowe i inni	60	33	0	0	8	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	71	23	1	1	5	169
społec. właścicieli						
prywatnych i państwa	79	20	0	0	1	67
sekt. przyw. poza rolnict.	75	20	4	0	2	177
prywatnym gosp. rolnym	64	29	0	0	6	42
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	62	30	4	0	3	136
300-399	65	24	2	0	9	85
400-599	67	23	1	0	9	159
600-800	75	15	2	0	8	148
Powżej 800 zł	69	23	2	0	6	153
Ocena własnych war. mater.						
Złe	70	22	3	0	6	318
Średnie	66	24	2	0	8	465
Dobre	72	22	1	0	4	220
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	57	30	1	1	10	53
Raz w tygodniu	71	21	1	0	6	472
1-2 razy w miesiącu	68	27	1	0	5	142
Kilka razy w roku	66	24	4	0	7	223
W ogóle nie uczestniczy	68	22	4	0	5	110
Poglądy polityczne						
Lewica	72	22	3	0	3	227
Centrum	69	23	2	0	6	310
Prawica	77	17	2	1	3	210
Trudno powiedzieć	57	28	2	1	13	256

Tabela 2. Od czasu do czasu słyszy się o wysokich urzędnikach państwowych, którzy czerpią nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych. Czy uważa Pan(i), że obecnie: 1 - wielu wysokich urzędników dopuszcza się takich czynów; 2 - są tacy, choć jest ich niewiele; 3 - w ogóle nie ma wysokich urzędników państwowych, którzy czerpaliby nieuprawnione korzyści z pełnionych funkcji publicznych

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	71	21	1	8	1004
Płeć					
Mężczyźni	74	20	0	5	479
Kobiety	67	21	1	10	526
Wiek					
18-24 lat	70	21	0	9	154
25-34	78	16	3	3	182
35-44	71	26	0	4	162
45-54	73	21	0	6	216
55-64	68	22	1	10	129
65 lat i więcej	62	21	0	17	162
Miejsce zamieszkania					
Wies	69	22	1	8	369
Miasto do 20 tys.	77	14	0	9	96
20-100 tys.	67	24	0	9	224
101-500 tys.	72	21	1	7	180
501 tys. i więcej mieszk.	76	17	1	5	135
Wykształcenie					
Podstawowe	62	23	1	14	284
Zasadnicze zawodowe	73	21	1	5	232
Średnie	75	18	0	6	387
Wyższe	73	22	2	2	121
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	82	17	0	1	72
Prac. umysł. niż. szczebla	66	25	1	7	98
Pracownicy fiz.-umysł.	86	9	2	3	65
Robotnicy wykwalifikowani	70	26	1	3	82
Robotnicy niewykwalifik.	75	21	0	4	42
Rolnicy	59	31	0	10	33
Pracujący na własny rach.	88	9	0	4	55
Bierni zawodowo					
Rencisci	72	17	2	9	101
Emeryci	60	23	0	17	179
Uczniowie i studenci	70	19	0	11	89
Bezrobotni	69	25	2	4	141
Gospodynie domowe i inni	70	24	0	6	45
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	69	23	1	6	169
społ. właścicieli	74	23	0	3	67
prywatnych i państwa	85	13	1	2	177
sekt. prywat. poza rolnict.	68	24	0	8	42
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	71	25	0	5	136
300-399	72	19	3	6	85
400-599	71	17	1	11	159
600-800	66	23	2	9	148
Powyżej 800 zł	71	22	0	7	153
Ocena własnych war. mater.					
Złe	70	23	1	6	318
Średnie	70	19	1	11	465
Dobre	74	21	1	4	220
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	71	19	0	10	53
Raz w tygodniu	70	21	0	8	472
1-2 razy w miesiącu	70	21	2	7	142
Kilka razy w roku	72	20	2	7	223
W ogóle nie uczestniczy	71	22	0	6	110
Poglądy polityczne					
Lewica	71	25	1	4	227
Centrum	73	20	0	6	310
Prawica	76	18	0	6	210
Trudno powiedzieć	63	20	2	15	256

Tabela 3. Gdzie, Pana(i) zdaniem, częściej zdarzają się przypadki wykorzystywania wysokich funkcji publicznych dla czerpania nieuzasadnionych korzyści - na szczeblu lokalnym (gminnym, powiatowym) czy też na szczeblu centralnym (Sejmu, rządu)? 1 - Częściej na szczeblu centralnym; 2 - Równie często na szczeblu lokalnym, jak i centralnym; 3 - Częściej na szczeblu lokalnym

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	61	12	9	1004
Płeć					
Mężczyźni	19	63	13	6	479
Kobiety	17	59	11	12	526
Wiek					
18-24 lat	20	55	15	10	154
25-34	15	67	14	4	182
35-44	11	64	17	8	162
45-54	21	63	12	4	216
55-64	19	62	6	13	129
65 lat i więcej	20	53	7	20	162
Miejsce zamieszkania					
Wies	26	54	8	11	369
Miasto do 20 tys.	18	66	8	9	96
20-100 tys.	14	62	14	10	224
101-500 tys.	12	65	15	7	180
501 tys. i więcej mieszk.	10	68	16	6	135
Wykształcenie					
Podstawowe	25	48	10	17	284
Zasadnicze zawodowe	19	64	11	6	232
Średnie	13	67	13	7	367
Wyzsze	14	66	17	3	121
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	72	16	0	72
Prac. umysł. niż. szczebla	13	64	13	9	98
Pracownicy fiz.-umysł.	10	74	14	2	65
Robotnicy wykwalifikowani	15	66	16	4	82
Robotnicy niewykwalifik.	13	69	11	7	42
Rolnicy	30	43	17	10	33
Pracujący na własny rach.	11	76	9	4	55
Bierni zawodowo					
Rencisci	29	50	7	15	101
Emeryci	17	60	6	17	179
Uczniowie i studenci	26	50	17	7	89
Bezrobotni	19	56	15	10	141
Gospodynie domowe i inni	17	65	9	10	45
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	66	13	6	169
społce właścicieli	12	69	17	2	67
prywatnych i państwa	14	72	12	2	177
sekt. przyw. poza rolnict.	24	52	13	11	42
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	25	63	6	6	136
300-399	22	60	8	9	85
400-599	15	63	10	12	159
600-800	14	66	13	7	148
Powyżej 800 zł	11	65	17	7	153
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	61	10	9	318
Średnie	16	63	10	12	465
Dobre	19	58	19	5	220
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	49	18	15	53
Raz w tygodniu	21	62	8	9	472
1-2 razy w miesiącu	16	66	10	9	142
Kilka razy w roku	13	60	16	10	223
W ogóle nie uczestniczy	16	58	19	6	110
Poglądy polityczne					
Lewica	11	65	20	4	227
Centrum	21	61	10	8	310
Prawica	18	64	12	6	210
Trudno powiedzieć	20	55	7	18	256

Tabela 4. Mówiąc o wykorzystywaniu funkcji publicznych można mieć na myśli różne działania. Jak Pan(i) sądzi, czy obecnie uleganie naciskom biznesu, firm, grup zawodowych lub społecznych przy załatwianiu kontraktów, zamówień rządowych w zamian za własne korzyści itp. wśród wysokich urzędników państwowych i polityków jest:

	(%)			
	częste	rzadkie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	73	7	20	1003
Płeć				
Mężczyźni	75	9	16	478
Kobiety	71	5	24	525
Wiek				
18-24 lat	75	8	16	154
25-34	81	8	11	182
35-44	79	4	17	162
45-54	74	8	17	214
55-64	65	8	27	129
65 lat i więcej	57	5	38	162
Miejsce zamieszkania				
Wies	66	7	27	368
Miasto do 20 tys.	81	3	16	96
20-100 tys.	71	11	18	223
101-500 tys.	76	7	17	180
501 tys. i więcej mieszk.	82	5	13	135
Wykształcenie				
Podstawowe	55	8	37	284
Zasadnicze zawodowe	80	6	13	232
Średnie	76	7	17	367
Wyższe	88	7	5	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	94	4	2	72
Prac.umysł.hiz.szczebła	74	7	19	97
Pracownicy fiz.- umysł.	82	11	7	65
Robotnicy wykwalifikowani	81	8	12	82
Robotnicy niewykwalifik.	80	4	16	42
Rolnicy	45	4	51	33
Pracujący na własny rach.	88	6	5	55
Bierni zawodowo				
Renciści	57	9	34	101
Emeryci	60	5	34	179
Uczniowie i studenci	79	8	13	89
Bezrobotni	75	9	16	140
Gospodynie domowe i inni	64	10	26	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	83	3	15	168
spółce właścicieli	74	14	12	67
prywatnych i państwa	86	7	7	177
sekt. pryw. poza rolnict.	51	3	46	42
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	75	7	18	136
300-399	66	7	27	84
400-599	70	8	22	159
600-800	77	8	15	148
Powyżej 800 zł	75	9	16	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	74	8	19	317
Średnie	68	7	25	465
Dobre	81	7	12	220
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	62	10	28	53
Raz w tygodniu	74	6	20	471
1-2 razy w miesiącu	77	6	17	142
Kilka razy w roku	69	8	23	223
W ogóle nie uczestniczy	75	10	16	109
Poglądy polityczne				
Lewica	79	8	13	227
Centrum	78	8	17	309
Prawica	81	8	11	209
Trudno powiedzieć	53	8	39	256

Tabela 5. Czy w Polsce przekupując parlamentarzystów lub innych polityków, można spowodować uchwalenie ustawy, zmianę prawa czy też nie?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	14	27	1003
Płeć				
Mężczyźni	65	16	19	479
Kobiety	53	12	34	525
Wiek				
18-24 lat	56	21	23	154
25-34	71	17	12	182
35-44	68	10	22	162
45-54	61	13	26	215
55-64	50	12	38	129
65 lat i więcej	44	12	44	162
Miejsce zamieszkania				
Wies	56	12	32	368
Miasto do 20 tys.	68	10	21	96
20-100 tys.	55	17	27	224
101-500 tys.	61	14	25	180
501 tys. i więcej mieszk.	65	16	19	135
Wykształcenie				
Podstawowe	45	12	43	284
Zasadnicze zawodowe	68	12	19	232
Średnie	61	15	25	367
Wyższe	69	20	12	120
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	73	17	10	72
Prac. umysł. niż. szczebla	61	15	24	97
Pracownicy fiz.-umysł.	74	19	7	65
Robotnicy wykwalifikowani	64	13	22	82
Robotnicy niewykwalifik.	62	17	22	42
Rolnicy	38	18	44	33
Pracujący na własny rach.	78	6	16	55
Bierni zawodowo				
Rencisści	48	12	40	101
Emeryci	46	13	41	179
Uczniowie i studenci	62	21	17	89
Bezrobotni	69	11	20	141
Gospodynie domowe i inni	30	11	58	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	64	15	21	168
społce właścicieli	60	21	19	67
prywatnych i państwa	75	10	15	177
sekt. pryw. poza rolnict.	44	18	38	42
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	58	16	27	136
300-399	59	12	30	84
400-599	56	9	35	159
600-800	62	16	22	148
Powyżej 800 zł	64	15	21	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	61	14	25	317
Średnie	57	12	31	465
Dobre	60	18	21	220
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	53	20	28	53
Raz w tygodniu	60	12	28	471
1-2 razy w miesiącu	59	13	28	142
Kilka razy w roku	55	15	29	223
W ogóle nie uczestniczy	65	18	18	110
Poglądy polityczne				
Lewica	58	18	24	227
Centrum	64	13	23	310
Prawica	68	17	15	209
Trudno powiedzieć	47	9	44	256